

13. ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం

1900-1950

భాగం 1

ఎరిక్ హోప్ బామ్

గం యు ల నై ల ఊ రం ట్రా వం ట్రా

20 వ శతాబ్దం_...

- ఒకవైపు తీవ్రమౌతున్న ఫాసిజం
- మరోవైపు చిగురిస్తున్న ప్రజాస్వామ్యం
- పెరుగుతున్న అక్షరాస్యత, సగటు ఆయుర్దాయం
- సినిమాల వంటి కొత్త కళల ఆవిర్భావం
- అభివృద్ధి చెందుతున్న సైన్సు
- పరమాణువు, జీవుల రహస్యాలను చేదించడం

- తొలి సారిగా
మహిళలకు ఓటు
హక్కు లభించడం

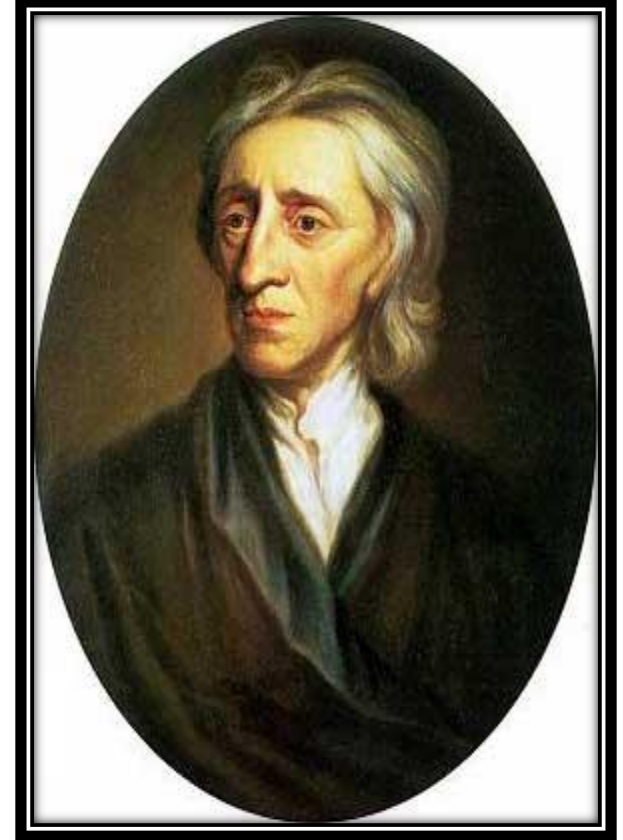
- 1918 లో బ్రిటన్
లో..

- ప్రపంచవ్యాప్తంగా వందకు పైగా దేశాలకు స్వాతంత్ర్యం
- గొప్ప ప్రయోగాల కాలం
- ఉదారవాదం, ప్రజాస్వామ్యం, పెట్టుబడిదారీ విధానం, కమ్యూనిజం_
- తీవ్ర ఆర్థికమాంద్యం
- రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలు
- 20 వ శతాబ్దం ఎన్నో ఆశలు, ప్రయోగాలు, ప్రమాదకర పరిణామాల సమ్మేళనం!

ఉదారవాదం

- స్వేచ్ఛాయుత ఎన్నికలు
- పౌర హక్కులు
- పత్రికాస్వేచ్ఛ
- మతస్వాతంత్ర్యం
- స్వేచ్ఛా వాణిజ్యం
- ప్రైవేటు ఆస్తి

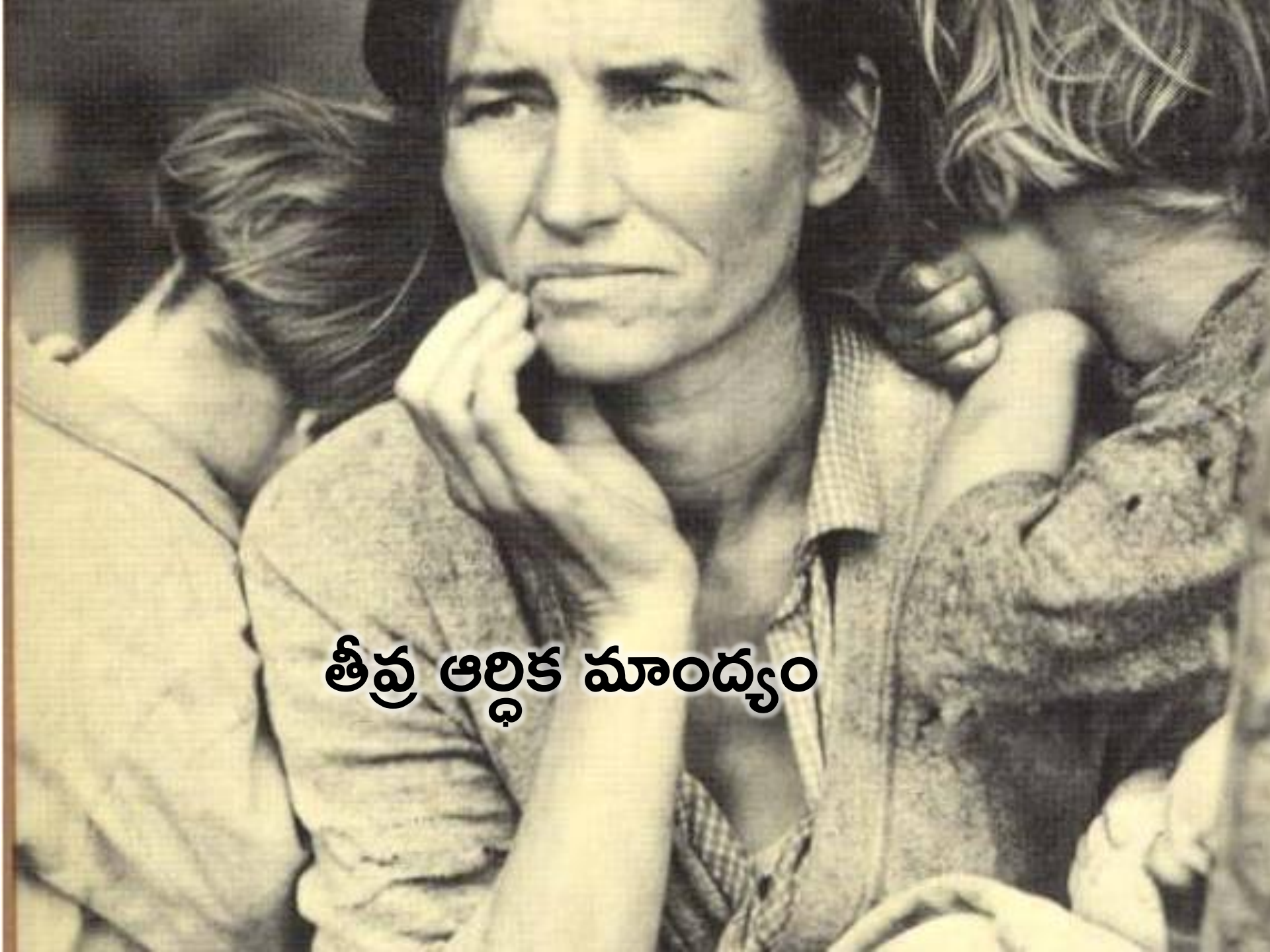

జాన్ లాక్

గ్రేట్ డిప్రెషన్ (తీవ్ర ఆర్థిక మాంద్యం)

(1929-1939)

- U.S. లో ప్రారంభమై యూరప్ కీ, మిగిలిన ప్రపంచానికీ అతివేగంగా వ్యాపించిన ఆర్థిక మాంద్యం
- తీవ్రమైన పేదరికం
- ఆకలి
- నిరుద్యోగం
- రాజకీయ అస్థిరత

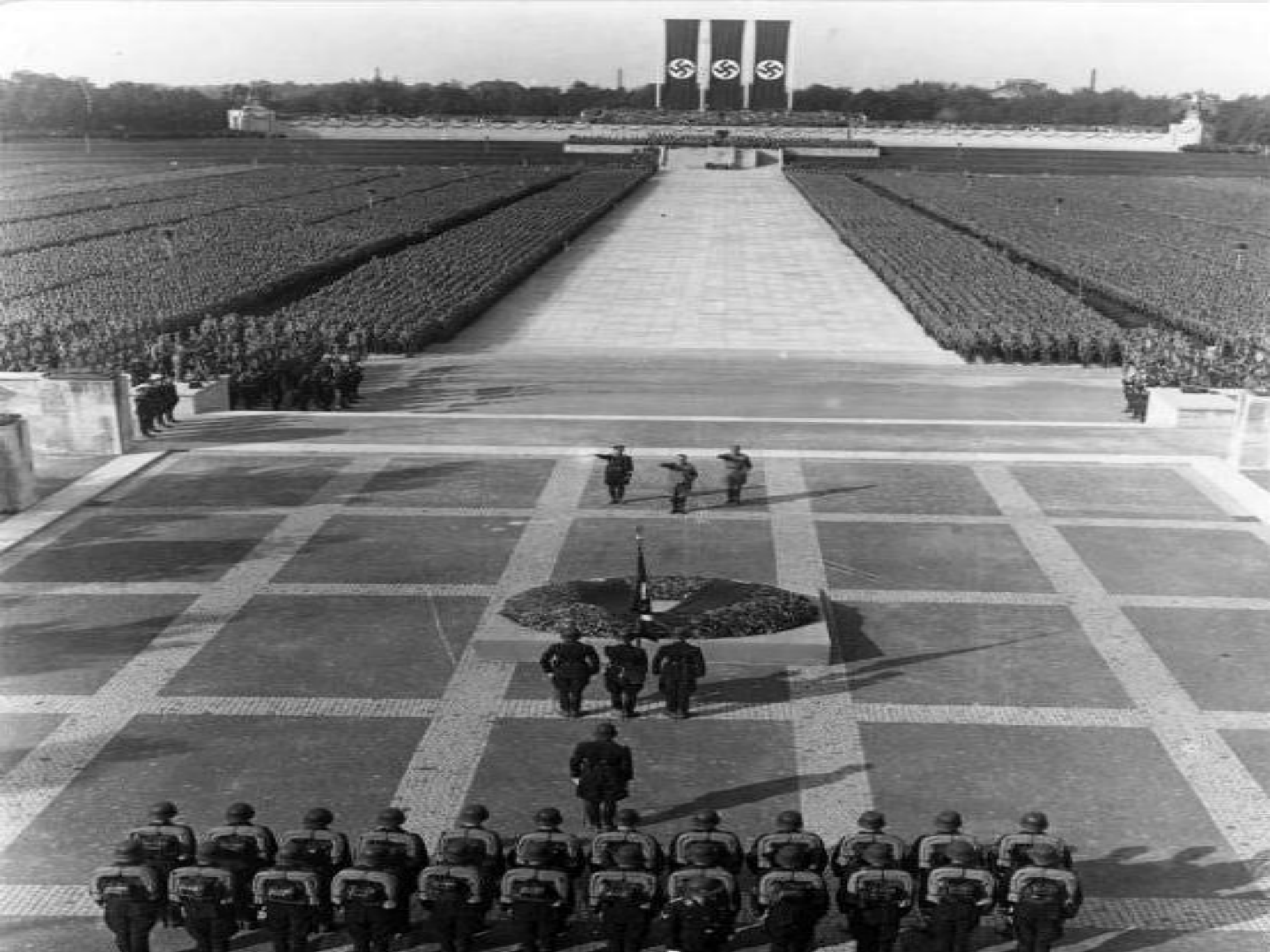
తీవ్ర ఆర్థిక మాంద్యం

Two Families During the Depression

బోల్షివిక్ విప్లవం

Sein Hebbach

GROSSE
Weihnachts-
10% RABATT VERKAUF 10% RABATT

noch
weg
in den!

Schenke
praktisch
☆☆☆☆

WEIHNACHTS-
FREUDE
bringst Du heim
Kaufst Du hier
im Laden ein.

Mori

Gutermann

• Kauf beim Juden, verrät dein Volk

యూదుల నుండి కొనండి-మీ ప్రజలకి ద్రోహం చెయ్యండి

FAT MAN

20 వ శతాబ్దం
ఎన్నో ఆశలు,
ప్రయోగాలు,
ప్రమాదకర
పరిణామాల
సమ్మేళనం

ప్రపంచయుద్ధాలకు కారణాలు

- దీర్ఘకాల
కారణాలు
- తక్షణ
కారణాలు

ఘోరకాల కారణాలు

- A. ధురహంకారపూరిత జాతీయ వాదం
- B. సామ్రాజ్యవాదం
- C. రహస్య ఒప్పందాలు
- D. సైనికవాదం

A. దురహంకారపూరిత జాతీయ వాదం

- ❖ నిజానికి మంచి ప్రేరేపణ
- ❖ జర్మనీ, ఇటలీ ల ఏకీకరణ కు కారణమయ్యింది
- ❖ కానీ తమపట్ల గర్వాన్ని, ఇతరుల పట్ల ద్వేషాన్ని కలగజేయడానికి దీన్ని వాడుకున్నారు
- ❖ ఇటలీ లో ఫాసిజం, జర్మనీ లో నాజీజం రెండూ విధ్వంసక రూపంలోని దురహంకారపూరిత జాతీయ వాదాలే.

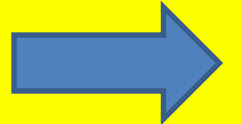
బిస్మార్క్

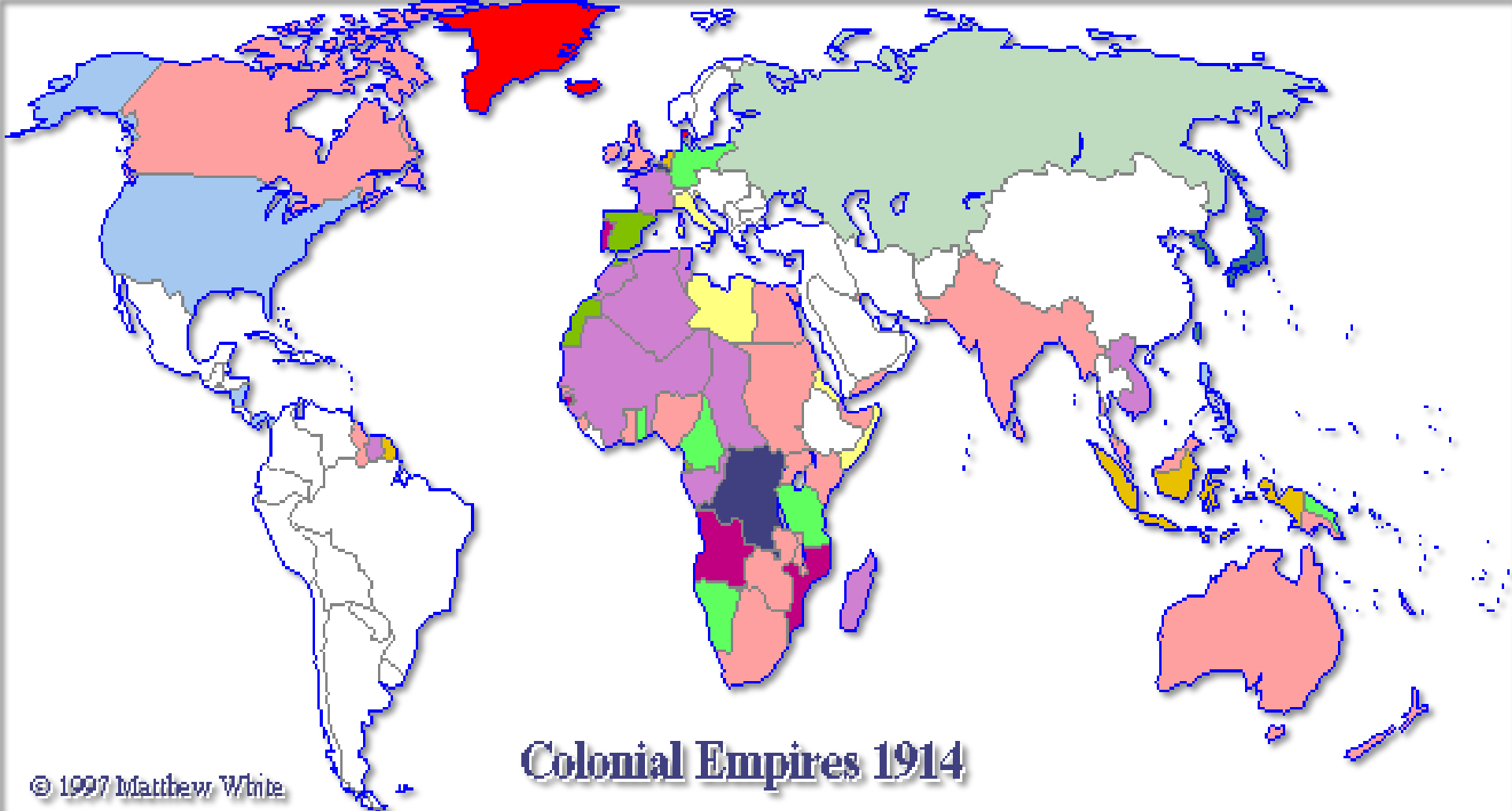

ముస్సోలినీ హిట్లర్

B. సామ్రాజ్య వాదం

- పారిశ్రామిక మూలధనం పెరగడం తో మార్కెట్లు, ముడిసరుకుల కోసం వలసల కై పోటీ పడసాగాయి పారిశ్రామిక దేశాలన్నీ (బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, అమెరికా, పోర్చుగల్.....).
- కొత్త పారిశ్రామిక శక్తులు ఏర్పడటంతో ఇవి వలస ప్రాంతాలను తిరిగి విభజించాలని కోరుకున్నాయి (జర్మనీ, ఇటలీ, జపాన్.....).
- పాతశక్తులు దీనికి సిద్ధంగా లేవు
- ఇది తీవ్ర ఒత్తిడులకు, తరచూ యుద్ధాలకు కారణమవుతూ ఉండేది

Colonial Empires 1914

Belgium	France	Great Britain	Japan	Portugal	Spain
Denmark	Germany	Italy	Netherlands	Russia	United States

- జర్మనీ కి తక్కువ వలసలున్నాయ్ కనుక బ్రిటన్,ఫ్రాన్స్,రష్యా ల నుంచి లాక్కోవాలని దాని ఆశ.
- జర్మనీ పరిశ్రమల్ని నాశనం చేసేయ్యాలని,దాని వలసల్ని లాక్కోవాలని ,టర్కీ,ఈజిప్ట్,పాలస్తీనా ప్రాంతాల్ని ఆక్రమించాలని బ్రిటన్ తహతహ
- జర్మనీ నుంచి సార్ గనుల ప్రాంతాన్ని ,గతం లో తన నుంచి లాక్కున్న ప్రాంతాల్ని వెనక్కి లాక్కోవాలని ఫ్రాన్స్ కలలు
- టర్కీని ,ఆస్ట్రీయాని ,నల్లసముద్రం నుంచి మధ్యధరా కు పోయే జలసంధినీ పట్టుకోవాలని రష్యా కోరిక
- జపాన్ కి తూర్పు ప్రాంతాల్లో ఉన్న జర్మనీ వలసలు కావాలి

- రష్యాకి కావాలి న ప్రాంతాలే జర్మనీ కి, ఆస్ట్రీయా కీ కూడా కావాలి.
- యుద్ధం వస్తే తను బ్రహ్మాండంగా సరుకులు అమ్ముకోవడం అమెరికా కు కావాలి.
- క్రమంగా సామ్రాజ్యవాదులు ఆక్రమించని ప్రాంతాలేవీ ప్రపంచం లో మిగిలి లేని స్థితి వచ్చేసింది.
- ఇక జరగాల్సింది ఒకళ్ళ నుంచి ఒకళ్ళు లాకోవడమే.
- ప్రపంచ పునర్విభజనే.

- భూమండలం లో మొత్తం భూమి వైశాల్యం 13 కోట్ల 30 లక్షల చ.కి.మీ.
- 20 వ శతాబ్దం ప్రారంభానికి - 8కోట్ల 90 లక్షల చ.కి.మీ.ల భూమి వలసలు గా ఉంది.
- మిగిలిన 4 కోట్ల 40 లక్షల చ.కి.మీ.లు సామ్రాజ్యవాద దేశాల భూ భాగం.
- అంటే సామ్రాజ్యవాద దేశాలన్నీ కలిసి తమ వైశాల్యానికి రెండు రెట్ల భూమిని వలసలు గా ఆక్రమించాయన్న మాట!

C.రహస్య ఒప్పందాలు

- జర్మనీ చాన్స్ లర్
బిస్మార్క్ 1882 నాటికి
ఆస్ట్రియా, ఇటలీ లతో
రహస్య ఒప్పందాలు
కుదుర్చుకోవడం తో ఒక
త్రైపాక్షిక కూటమి
ఏర్పడింది.

- 1907 నాటికి
రష్యా, ఫ్రాన్స్, బ్రిటన్
లు మిత్రదేశాల
కూటమి గా
ఏర్పడ్డాయి

యూరప్ లో సాయుధ శాంతి వాతావరణం

D. సైనికవాదం

భద్రతకు సైనికశక్తి మంచి మార్గమని ,సమస్యల పరిష్కారానికి యుద్ధమే సరైన విధానమని

నమ్మడమే సైనిక వాదం

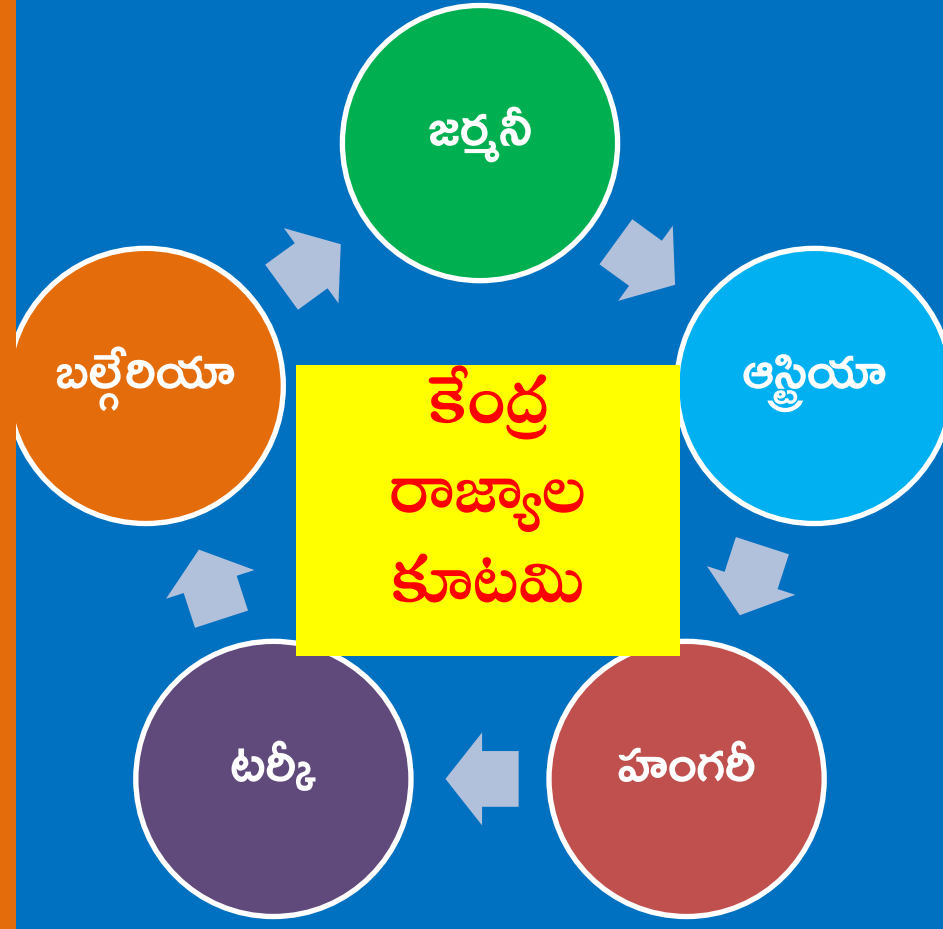
జర్మనీ,ఆస్ట్రీయా,ఇటలీ..రష్యా,ఫ్రాన్స్,బ్రిటన్-ప్రధాన సైనిక శక్తులు

LI FENG

- 1880 నుండి 1914 నాటికి ఈ ఆరు ప్రధాన శక్తుల సైనికఖర్చు మూడు రెట్లయింది(397 మిలి. పౌండ్లు)
- అతి పెద్ద శాశ్వత సైన్యాలు,తీవ్ర ఆయుధ పోటీ,ప్రజల్లో యుద్ధ సంసిద్ధత కల్పించడం..ఈ దేశాలన్నిటో జరిగింది
- ఆయుధోత్పత్తి సంస్థలు ఏర్పడిఅవి యుద్ధాలను ప్రోత్సహిస్తూ లాభాలు పెంచుకోసాగాయి

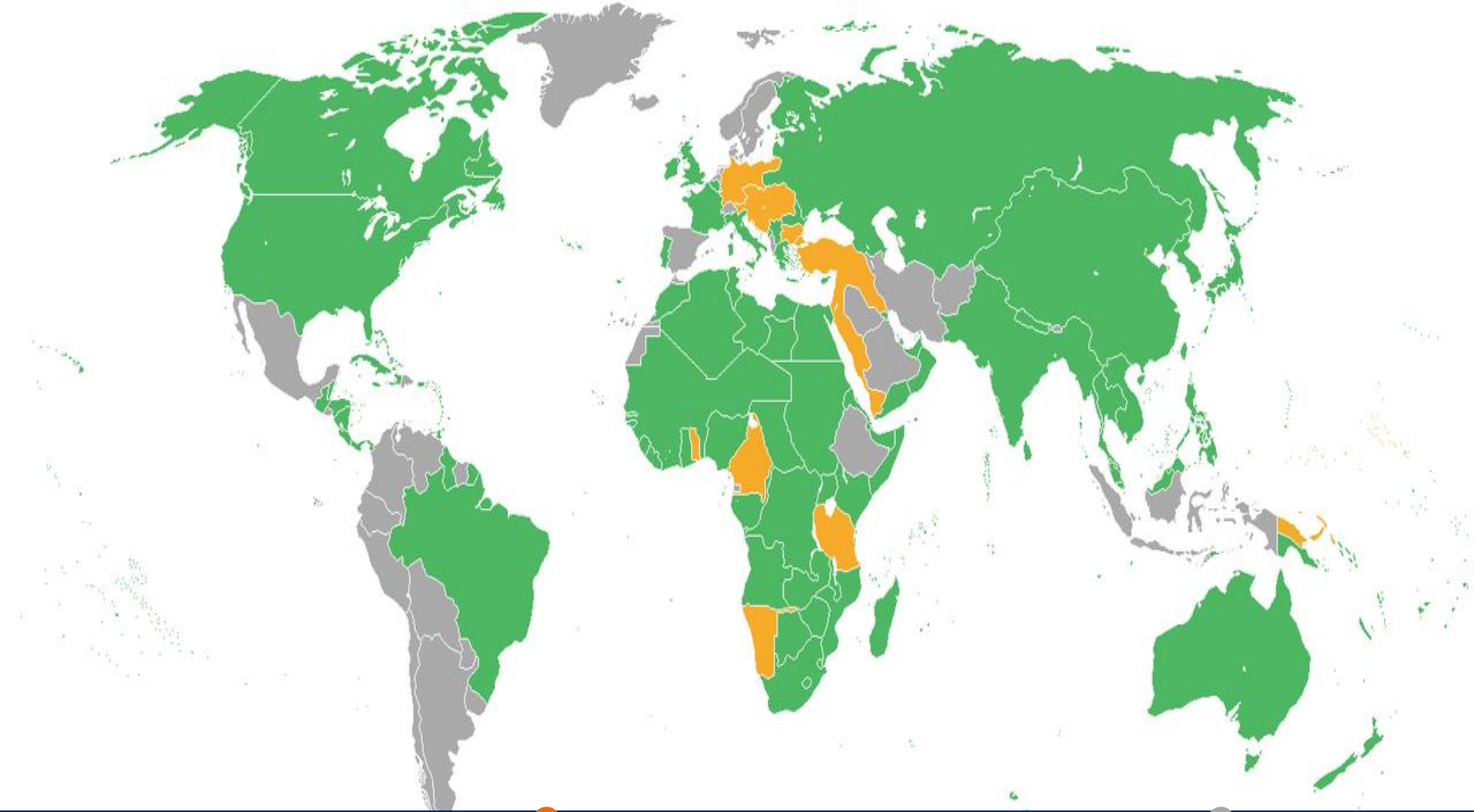
మొ.ప్ర.యు. విరుద్ధ కూటములు

మొ.ప్ర.యు. తక్షణ కారణం

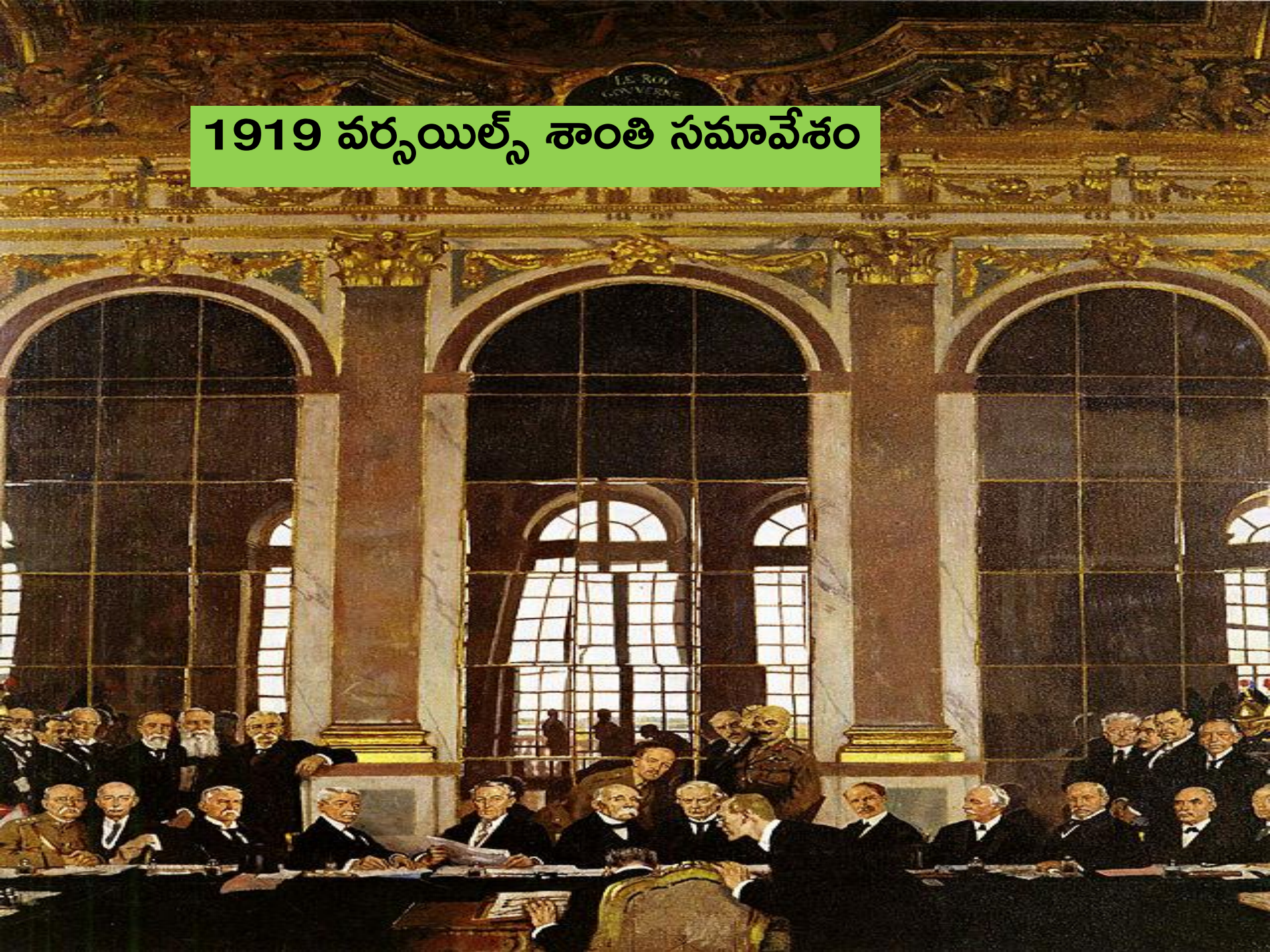
- 1914 జూన్ 28
న ఆస్ట్రియా ఆర్డర్
డ్యూక్ ఫ్రాంజ్
ఫెర్డినాండ్ ఒక
సెర్బియన్ చేతిలో
హత్యకు
గురవ్వటం

మిత్ర-ఆకుపచ్చ . కేంద్ర-ఆరెంజ్ . తటస్థ-గ్రే
మొ.ప్ర.యు.

1919 వర్సయిల్స్ శాంతి సమావేశం

వర్సయిల్స్ ఒప్పందం 1919 జూన్ 28

- ప్రపంచ మూడో వంతు జనాభా ని కలిగి ఉన్న 32దేశాల నుండి ప్రతినిధుల బృందాలు హాజరయ్యాయి.
- విజేతలైన మిత్రరాజ్యాలు కీలక పాత్ర పోషించిన ఈ సమావేశానికి సోషలిస్టు రష్యాను, ఓడిన రాజ్యాలను ఆహ్వానించలేదు.
- దీంతో ప్రపంచ భవిష్యత్ పై చర్చలు జరుపుతున్న వాళ్ళు ఈ దేశాల సలహాలు,భావాలను పరిగణన లోకి తీసుకోలేకపోయారు.

వర్సయిల్స్ ఒప్పందం

- యుద్ధానికి బాధ్యురాలిగా జర్మనీ ని తీవ్రంగా శిక్షించాలని, మళ్ళీ కోలుకోకుండా దెబ్బ తీయాలని మిత్రదేశాలు భావించాయి.
- దానిపై అనేక భౌగోళిక పరిమితులను, సైనికకోతలను విధించారు.
- ఆఫ్రికా లోని వలసలను, 1871 లో గెల్చుకున్న అల్సేస్, లోరైన్ లను వదులుకునేలా చేశారు.
- సైన్యాన్ని 9 లక్షల నుండి 1 లక్ష కు తగ్గించారు; జలంతర్గములు అసలొద్దన్నారు; యుద్ధనౌకలు 6 కు మించవద్దన్నారు.
- జర్మనీపై 650 కోట్ల పౌండ్ల నష్టపరిహారాన్ని విధించారు.

జర్మనీ లీచ్ స్టాగ్ వద్ద ప్రజా నిరసన

Massendemonstration gegen den Gewaltfrieden am 15. Mai 1919, vor dem Reichstagsgebäude. (83.)

Michaelis
Berlin
Neue Jarko &
12.

జర్మనీ సవాలు

వర్సయిల్స్ ఒప్పందం తమను బానిసత్వం లోకి నెడుతున్నదని జర్మనీ ప్రజలు భావించారు.

- దీంతో జర్మనీలో ప్రతిస్పందన ఏర్పడి హిట్లరు,అతడి నాజీ పార్టీ ప్రాభవం లోకి వచ్చాయి.
- కోల్పోయిందంతా తిరిగి పొందాలని కోరుకున్నారు.
- నాజీ ల కింద జర్మనీ తిరిగి వేగంగా పారిశ్రామికీకరణ చెందింది.
- యుద్ధం వల్లమాత్రమే ఉపయోగం లోకి వచ్చే ఆయుధపరిశ్రమను,అతి పెద్ద సైన్యాన్ని నిర్మించుకుంది.

నానాజాతి సమితి

- భవిష్యత్ యుద్ధాల నివారణకు వర్సయిల్స్ ఒప్పందం నానాజాతిసమితి ని ఏర్పాటు చేసింది.
- అంతర్జాతీయ ఆరోగ్య,కార్మిక,న్యాయ సంస్థలను దీని కింద ఏర్పాటు చేశారు.
- ఆచరణలో నానాజాతిసమితి విఫలమైంది.
- రష్యా,జర్మనీ లను సమితిలో చేర్చుకోలేదు.
- స్థాపకుడు ఉద్రో విల్సన్ అయినా అమెరికా నే చేరలేదు.
- సమితి అత్యున్నత దశ అయిన 1934 నాటికి సైతం 58మందే సభ్యులు.
- అంతర్జాతీయ ఒప్పందాలను ఉల్లంఘించకుండా,ఇతర దేశాలపై దండెత్తకుండా జర్మనీ,ఇటలీ లను ఇది ఆపలేక పోయింది.

నానాజాతి
సమితి
వైఫల్యం

సామ్యవాదం, రష్యా పట్ల భయాలు

- రష్యా లో 1917 లో పట్లవం సంభవించి కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వం ఏర్పడింది.
- బ్రిటన్ వంటి పాశ్చాత్య పెట్టుబడిదారీ దేశాలు యూరప్ లోనూ ఇలాంటి విప్లవాలే వస్తాయేమోనని భయపడ్డాయి.
- సోవియట్ సోషలిజానికి వ్యతిరేకంగా నాజీ లను బలపరిచాయి.
- హిట్లర్ ని సంతృప్తి పరచడం అనే విధానాన్ని అవలంబించాయి.

రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలకు ఉమ్మడి గా గల కారణాలు

- దురాక్రమణ పూర్వక జాతీయవాదం
- సామ్రాజ్యవాదం
- రహస్య ఒప్పందాలు
- సైనికవాదం

రెం.ప్ర.యు.కి దోహదపడ్డ ప్రత్యేక అంశాలు

- వర్సయిల్స్ ఒప్పంద తీవ్రత
- జర్మనీ సవాలు
- నానాజాతి సమితి వైఫల్యం
- సామ్యవాదం పట్ల, రష్యా పట్ల భయాలు

రెం.ప్ర.యు. - విరుద్ధ కూటములు

మిత్ర రాజ్యాలు

కేంద్ర(అక్ష) రాజ్యాలు

బ్రిటన్
ఫ్రాన్స్
అమెరికా
చైనా, రష్యా

జర్మనీ
ఇటలీ
జపాన్

రెం.ప్ర.యు. తక్షణ కారణం

- వర్సయిల్స్ ఒప్పందం 95 శాతం జర్మన్లు గల ప్రాంతం లో డాంజింగ్ రేవు పట్టణాన్ని సృష్టించి నానాజాతి సమితి నియంత్రణ లో ఉంచి పోలండ్ కు అప్పగించింది.
- దాన్ని జర్మనీ కి అప్పగించాలని హిట్లర్ కోరాడు.
- అందుకు పోలండ్ నిరాకరించడం తో 1939 september 1న పోలండ్ పై దండెత్తాడు.(పోలండ్ కు బ్రిటన్ తోసైనిక ఒప్పందముంది)

ప్రపంచ యుద్ధాల పరిణామాలు

రీచ్ స్టాగ్

లెనిన్ గ్రాడ్

F
A
T
M
A
N

చైనా లో జపాన్

హోలోకాస్ట్

పెరల్ హార్బర్

ముందు, తర్వాత ..నాగసాకి

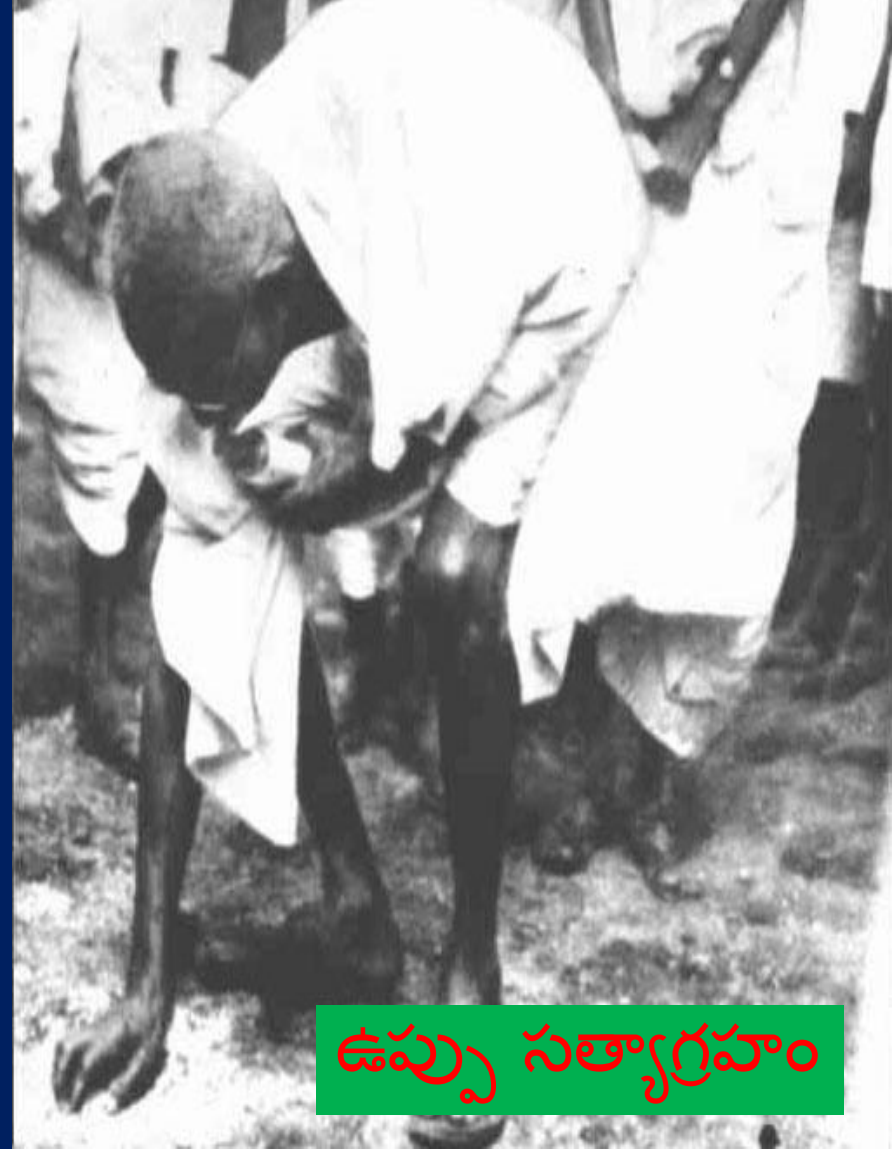
హిరోషిమా

మరణాలు, విధ్వంసం

- ముందెన్నడూ చూడనంత విధ్వంసం,మరణాలు
- మొ.ప్ర.యు.లో కోటి మంది సైనికులు (75వేల భారతీయ సైనికులు కూడా) చనిపోయారు
- రెం.ప్ర.యు. లో 2.2 నుండి 2.5 కోట్లమంది సైనికులు,
- 4 నుండి 5.2 కోట్ల మంది పౌరులు చనిపోయారు(హోలో కాస్ట్,నాగసాకి,హిరోషిమా)
- అణుబాంబుల వల్ల లుకేమియా,క్యాన్సర్ ల వంటి సమస్యలు దశాబ్దాలపాటు...

ప్రజాస్వామ్య సూత్రాల పునరుద్ధాటన

- అధికారం ప్రజాస్వామ్యబద్ధం గా ఉండాలి అవసరాన్ని అందరూ గుర్తించారు.
- మొ.ప్ర.యు.తో పాటే అనేక సామ్రాజ్యాలు అంతమయ్యాయి.
- (ఆస్ట్రోహంగేరియన్, ఓట్టోమాన్, రష్యన్, జర్మన్ సామ్రాజ్యాలు..)
- ఈ యుద్ధానంతరం వలసల స్వాతంత్రానికి సిద్ధాంతపరమైన అంగీకారం మొదలైంది
- రెం.ప్ర.యు.తర్వాత అనేక వలసలు స్వాతంత్ర్యం పొందటం మొదలయింది.

ఉప్పు సత్యాగ్రహం

అధికార సమతౌల్యం లో మార్పు

- సామ్రాజ్యాల అంతం
- మధ్య,తూర్పు యూరప్ ప్రాంతాల పునర్విభజన
- వలసలు విముక్తమవడం
- ప్రపంచ పటం రూపురేఖల మార్పు

కాల పట్టిక

- మొ.ప్ర.యు.ప్రారంభం ఆగస్టు 1,1914
- రష్యా విప్లవం 1917
- మొ.ప్ర.యు.ముగింపు 1918
- వర్సయిల్స్ ఒప్పందం 1919
- నానాజాతిసమితి 1919
- జర్మనీ లో హిట్లర్ ప్రాభవం 1933
- రెం.ప్ర.యు.ఆరంభం 1939
- రష్యా పై జర్మనీ దండెత్తడం 1942
- రెం.ప్ర.యు.ముగింపు 1945
- ఐ.రా.స. 1945

అంతర్జాతీయ సంస్థలు

ఐక్యరాజ్యసమితి

- శాంతిని నెలకొల్పడం
- మానవ హక్కులను కాపాడటం
- అంతర్జాతీయ చట్టాల్ని గౌరవించడం
- సామాజిక ప్రగతిని ప్రోత్సహించడం

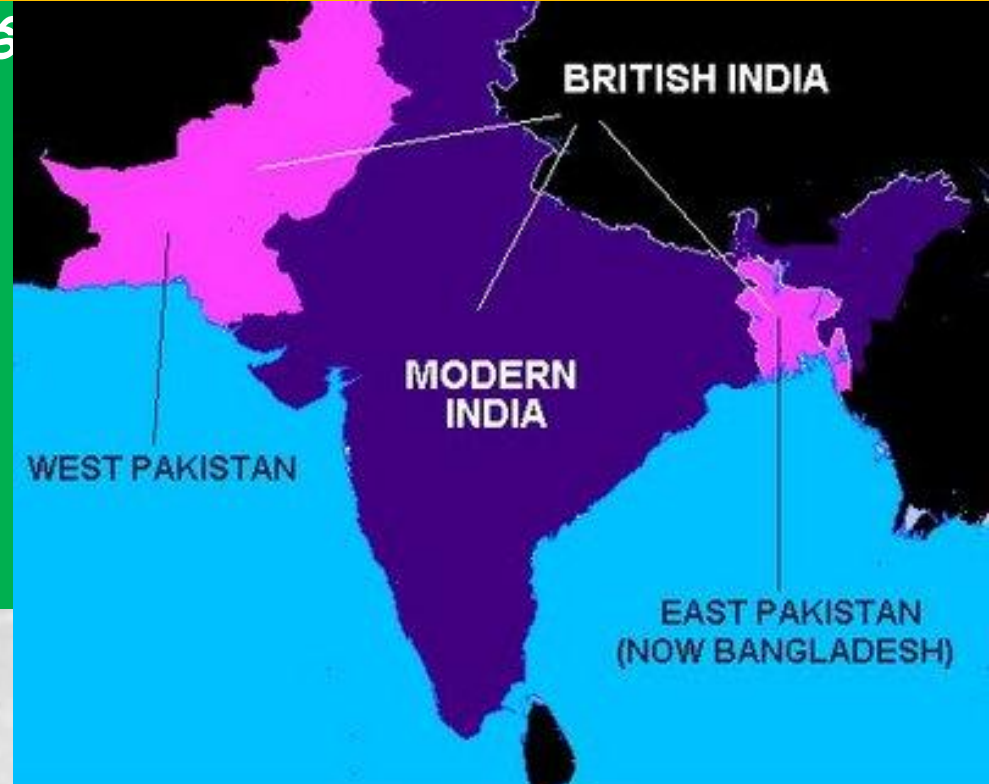
W.H.O.

**International Labour
Organization**

1971 భారత్-పాక్ యుద్ధము

- 1971 నవంబరు 3 నుండి 16 వరకు
- దాదాపు 13 వేల మంది చనిపోయారు.
- 14 వేల మంది గాయపడ్డారు
- 90 నుండి 93 వేల మంది పాక్ సైనికులు బంధీలయ్యారు

- Page no.178,181 ల లోని గ్రాఫ్ లు చూసి కొన్ని ప్రశ్నలు తయారు చేయండి..జవాబులివ్వండి.
- వర్సయిల్స్ సంధి లోనే రెం.ప్ర.యు.బీజాలున్నాయి-వ్యాఖ్యానించండి.
- 'హిట్లర్ ని సంతృప్తి పరచడం' అన్న విధానం పట్ల మీ అభిప్రాయం?
- ఆయుధ పరిశ్రమలు,అతి పెద్ద సైన్యాలు ఇప్పుడు కూడా చాలా దేశాల్లో ఉన్నాయి-సమంజసమా?
- భారతదేశ సైనిక ఖర్చు ఏడాదికెంత?ఇంత అవసరమా?చర్చించండి.

- పారిశ్రామిక పెట్టుబడిదారీ విధానం ప్రభావాన్ని వివరించండి.
- 20 వ శతాబ్దం ఏమని వర్ణించబడింది? ఎందుకు?
- యుద్ధ భయం లేని ప్రపంచం కోసం మీరిచ్చే సూచనలు..?
- 'అభికార కేంద్రాలు' నేటికీ ప్రపంచం లో ఉన్నాయా?..
- మహిళలకు ఓటు హక్కు కోసం సుబీర్లు పోరాటం అవసరమయింది.ప్రస్తుతం స్త్రీలకు సమాన హక్కులున్నాయా?..
- ప్రపంచ యుద్ధాలకు,స్త్రీలకు ఓటు హక్కు రావడానికి గల సంబంధాన్ని కనుగొనండి.

Special Thanks to

**Sri. Raghava Reddy, SA, SS,
Prakasam Dist.**

FOR MORE SOCIAL STUDIES

PPTs, Videos, Previous Question Papers, Model papers, Lesson Plans, Teaching Notes, Materials, Maps.....etc., in Telugu and English Mediums of APSCERT syllabus.

Visit

<http://sureshsrikalahasti.weebly.com/>

gurudeva.com - new

<http://mana-social.weebly.com>

<https://www.youtube.com/user/1973shekar>

<https://www.youtube.com/user/kunaatisuresh>